

Yttrande över En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92)

Kommittén En kulturkanon för Sverige har enligt direktiven (dir. 2023:180) haft i uppdrag att ta fram en svensk kulturkanon som ska vara ett levande och användbart verktyg för bildning, gemenskap och inkludering. Folkbildningsrådet har getts möjlighet att lämna synpunkter på kommitténs betänkande En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92).

Folkbildningsrådets ställningstaganden

Kommitténs bedömning om folkbildningens betydelse för bildning

Folkbildningsrådet konstaterar att kommittén betonar att folkbildningen, det vill säga studieförbunden och folkhögskolorna, både historiskt och i samtiden har spelat och fortsätter att spela en helt central roll för den folkliga och frivilliga bildningen och det aktiva medborgarskapet. Kommittén framför att bildning i medborgarskap behöver ske både underifrån – via den frivilliga folkbildningen – och ovanifrån – via den obligatoriska folkskolan. Enligt kommittén står och faller kulturkanons betydelse med frågan om hur den används, där folkbildningen måste ges en viktig roll.

Folkbildningsrådet ser det som relevant och positivt att utredningen lyfter fram folkbildningens betydelse för ett aktivt medborgarskap, kultur och bildning över hela landet. Under 2024 anordnade studieförbunden cirka 124 200 kulturella evenemang som samlade drygt 6,9 miljoner besökare. Till detta kommer de tusentals kulturevenemang som folkhögskolorna anordnade. Vidare är den utbildning och bildning som sker genom över

300 000 studiecirkelar per år samt genom studieförbundens och folkhögskolornas många längre kurser och utbildningar inom bland annat kulturella ämnen av stor betydelse för befolkningens kunskaper, bildning och förståelse för kultur i Sverige. Folkbildningens pedagogik, som bygger på reflektion och tar sin utgångspunkt i deltagarnas egna erfarenheter, lämpar sig också väl för diskussioner och samtal om kultur, exempelvis om frågor om vad som är att betrakta som svenskt kulturarv, vad som är av betydelse för den svenska identiteten och hur begreppet kultur ska förstås. Folkbildningens utgångspunkt för sådana verksamheter är att kunskap, bildning och kultur är hörnstenar i den svenska demokratin.

En brett formulerad och statligt finansierad folkbildningssatsning på inkluderande samtal om kultur och kultursyn skulle kunna vara ett sätt att vidga samtalet om kulturkanon. Ett av statens uttryckliga syften med statsbidraget till folkbildningen är just att bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet. Däremot skulle det knappast vara ändamålsenligt att via statsbidraget till folkbildningen ge denna i uppdrag att lära ut vad som bör ses som svensk kultur. Idén om en statligt förmedlad och instruerande syn på vad som är att se som svensk kultur är svårförenlig med folkbildningens pedagogik, där reflektion och gemensamt lärande, snarare än instruktion, står i centrum.

Utredningens förslag om att bilda en ny stiftelse (avsnitt 6.2)

Kommittén föreslår att regeringen ska ta initiativ till att bilda en stiftelse som ska förvalta, tillgängliggöra och främja Sveriges kulturkanon. Enligt förslaget ska stiftelsen samverka med studieförbund och folkhögskolor i syfte att främja bildning, gemenskap och inkludering.

Folkbildningsrådet avstår från att lämna synpunkter på förslaget om att bilda en stiftelse. Folkbildningsrådet tillstyrker dock förslaget att en sådan stiftelse, om den skulle bildas, ska samverka med studieförbund och folkhögskolor.

Beslut

Beslutet har fattats av generalsekreterare Anna-Karin Lindblom efter föredragning av senior rådgivare Anna-Carin Bylund.

För Folkbildningsrådet

Anna-Karin Lindblom

Generalsekreterare